

خه ليكل يا ليك پوهه

د

Ketabton.com

اروانبنا استاا كل پا چا الفت

بسم الله الرحمن الرحيم

دعا

دېول جهان واكداره! ته هرڅه لرې او هرڅه كولى شي د هرچا اميد تاته كيږي او هر څوك هرڅه له تاغواړي، ستا خزانې او كار خانې ډكې دي، ستا په باغونو كښې د شودو، شرابو او عسلو ويالې بهيږي. ستا بخششونه او انعامونه بې پايانه دي، ستا د رحمت نور په ځمكو او اسمانو كښې نه ځاييږي. فقيران او مسكينان درنه د ډوډۍ سوا ل كوي. ماړه او بډايان درنه اشتها او د هضمولو قوت غواړي. څوك درنه په زاريو او دعاگانو اولادونه غواړي ځنې وايې چې ما ل او دولت راكړه! يو وايې جنت مې په كار دى بل وايې له د وزخه امان او پناه غواړم. څوك د حورو شوقمن دى او د چا غلمانو ته نيم زړه نشته. مرتبې او لوړې درجې له تاسره دي، كاميابي او موفقيت ستا په توفيق حاصلېږي. دين او دنيا ستا په لاس كښې دي، راحت او زحمت، عزت او ذلت ستا له خوا انسان ته رسي. بهار او خزان ته راوړي، مرگ او ژوند ستا په اختيار كښې دي. هرڅه ته كوي او هرڅه له تاغوبتل كيږي. ددې جهان او د هغه جهان اجرونه، خيرونه، خوندونه او خوشحالي خلكو ته ته وركوې. زه پوهېږم چې تاسره هرڅه شته. مگر زه هرڅه نه غواړم. زما دعا او د زاهدانو دعا، زما ارزو او د پاد شاهانو ارزو يو راز نه ده. زما سوا ل د بډايانو او مسكينانو له سوا ل ډير فرق لري. زه نه وايم چې ځمكې او پيسې راكړه. نه غواړم چې عزت مې ډير لوړ او رتبه مې لوړه شي. موټرونه او اسونه مې نه دي په كار. قصرونه او عمارتونه نورو ته ورکړه!

پټې او باغونه هغه چاته وبخښه چې په خاورو نه مړېږي.
په بانکونو کې د سوداګرو پيسې زياتې کړه.
د بزګرۍ اعتبار مه راکوه! ځکه چې ستا په اطاعت او عبادت له خلکو نه اجرا و غوښتل راته ښه نه ښکاره کېږي.
زه له دې ټولو نه تيريم او نور څه غواړم.
زه هغه څه غواړم چې ته يې هم غواړې او په طلب کې يې يې.
هو! زه ستا له رضانه خلاف څه نه غواړم.
زه وایم په جهان کې د ظلم بيرغ نسکور کړه.
حق او عدالت ته قوت ورکړه!
په زړونو کې رحم او د خير مينه واچوه!
په دماغونو کې د حق نور او د حقيقت رڼا پيدا کړه!
ته کولی شې چې د ظلم قوت په وړو وړو کابو میده میده او ذرې ذرې کړې يا د هوا په مياشو ظالمان تباہ کړې.
مګر موږ د اتوم په بمونو هم ډاکار نشو کولی.

رحم وکړه

د تورې کېږدۍ او د ډيرو رمو خاونده!
په دې سره او ټکنده غرمه کېږي.
په دې وچه بیدیا اوسپړه صحرا کې چې يخې او به يخ سيوري، توده ډوډۍ، شودې او مستې، کوچ او پيروي،
کورت او غوري، پوڅې او پنيرونه هر څه له تاسره دي.
په خوارانو او بې وزلو رحم وکړه!
له مسافرو او لارويو نه خپل خوړونکي سپي ايسار کړه!
هر څوک چې راځي اوستا د کېږدۍ تر سيوري لاندې کېږي هغه له خپلو سپیونو ساته او قدرې کوه!
ای د خورو سپیو خاونده!
ستاد سپیو تاوان له تارسيږي او د دوی په ضرر باندې ته نیولی يې.
سپي او نفس دواړه يوشان دي او هر شي ته خوله اچوي.
ته خپل سپي ونیسه او په موږ رحم وکړه!

ته په خپلو سپيو دا گمان مه کوه چې دوى به هروخت ستا دښمنو او غليمانو ته غاږي.
دوى ډير ځله داسمان ستورو او سپوږمۍ ته هم غاږي او ستا په ملگرو او اشنايانو هم بلوسي او غوټې وهي.
آه_ هيڅوک زما نارې نه اوري.
د خپلو سپيو حملې هم نه ويني.
دوى ولې څه نه اوري؟
ولې څه نه ويني؟
ولې په چارحم نه کوي؟
پردي خوبه نه وي؟ کيردى خو د پښتنو معلوميري.

سوداگره!

هرڅه چې خرڅوې هغه خرڅ کړه مگر خپل دين او ايمان مه خرڅوه!
هرڅه چې خوړې هغه وخوړه! مگر سودمه خوړه! او پنځه گوتې په خوله مه منډه. هرڅه چې اخلي هغه واخله مگر د خوار وغريب ازار مه اخله!
له هر ځايه چې هرڅه راوړې رايې وړه! مگر کوره! چې بې انصافي او بيرحمي درسره رانورې.
په اسونو او موټرو سورېره! خو د چاپه او رومه سپرېره!
له ښاره اوزه خوله نرخه اوله چټي مه اوزه!
لوى لوى کورونه د ځان لپاره جوړ کړه! خو دخپل واورې دبل په بام مه غورځوه!
پټي ډير پيدا کړه مگر خپل پټي مه درنوه! او ځانته اغزي مه کړه.
د ځان غم دې وخوړاوس د نورو غم هم وخوړه!
لوړې بنکلي دې پيدا کړې لوړ همت هم پيدا کړه!
خلک وايي په ډيروليونى خوښ دى ته هم په لږه گټه قانع شه او ليونى کيړه مه!
بډايانو وپيژندلې مگر خوار او غريب دې نه پيژني.
راشه! دوى ته هم ځان وښيه ددوى په غم کښې شرکت وکړه!
په دې شرکت کښې که هرڅومره سهمونه ولرې هغه هيڅکله نه ضايع کيږي او گټه يې يوپه لسه بلکه بې حساب ده مگر دا سودنا روا نه دى روادى، بې انصافي نه ده انصاف دى.

خلك وپېژنئ!

هغه څوك چې د مملكت كارونه يې په لاس كښي دي او د واک و اختيار خاوندان بلل كيږي يا په وطن كښي تاثير اونفوذ لري پوره وپېژنئ!

هغه كسان چې زموږ لپاره خدمت كوي يا زموږ په سرتجارت كوي بايد وپېژنو او ښه يې وپېژنو.

پېژندل دانه دي چې فلانكي رئيس يا وزير دى، هغه بل په ملك او وطن كښي ډير عزت او اعتبار لري، ددې بل مال او دولت ډير دى، يا په لوړو ځايو كښي په ښه نظر ليدل كيږي.

دا راز پېژندل زه نه وایم زما مقصد انسان شناسي او دسړو پېژندل دي نه د چوكيو او نومونو پېژندنه.

موږ بايد تر هر څه د مخه سړي وپېژنو او د معرفت په صحيح ډول حاصل كړو.

ددې معرفت لپاره ډيرې پخې سترگې اوصايب نظريه كار دى.

د انسان جوهر او ذاتي قيمت معلومول د جواهر و له پېژندلو يو په څو گران اومهم كار دى.

انسان په ډيرو پردو او ډيرونو كښي پټ دى او غير له دغو جامونه ده نور كالي هم زښت ډيراغوستي دي او ډير لباسي مخلوق دى.

دى په هر ځاى كښي بيله جلوه لري، دمنبر په سړيو راز او په خلوت كښي بل راز دى.

په بازار كښي انكورنه خوري په كور كښي بوتلونه په سراړوي او په دواړو كښي د خلكو ويني څښي.

موږ بايد دهر چا منى او حقيقت ته وگورو او په لباسونو، نومونو، رنگونو و نه غولېږو، كه تاسې زما منى د چا قسرونو،

منصبونو ته مه گورئ بلكې كار، فكر، ارادې عمل او ارزوگانوته يې وگورئ!

تاسو بايد په سړو پسې وگرزئ! اوسړي ولټوئ!

هغه كسان چې د مملكت بهبود او سعادت غواړي او د اجتماعي درد احساس خاوندان دي هغه وپېژنئ او په محبت ورته وگورئ!

اوس هغه وخت تير شو چې يوسړى به د معاش او رتبې، عزت او اعتبار له مخې پېژندل كېده او بيا به د قوت او اقتدار له خوا ورته خلك ووكتل.

دې عصر هغه باداران او اغاگان له اعتباره وغورځول او د وطن خدمتگارانو ته په قدر او احترام گوري.

د دې وخت انسان په انسان کښې معنویت او فضیلت لټوي.

په دې وخت کښې هماغه سړی ښاغلی او منلی دی چې وطن او مملکت ته یې خیر او نفع رسیږي. او س هغه وختونه لارل چې خلکو به جاه و جلال یا دریا او تډویر په طلسم کښې ځانونه پټ کړل او چا به یې کار او عمل ته نه کتل. ددې زمانې ائینه بل راز ده او علاوه دلباس او جامو په صفایي او خیرنټوب، دانسان معنوي توروالي اوسپینوالي هم سړي ته ښیي.

تاسې ښه څیړشئ! دغه لوی خلک او درتېو او مقامونو خاوندان ټول په رښتیا لوی نه دي، اونه ټول واړه خلک حقیقتاً واړه او کوچني دي.

اوس موږ پوهیدلی شو چې په مشرانو کښې کشران او په کشرانو کښې مشران شته. له لرې اوله ورايه خلکو ته مه گورئ او محض امریت او ماموریت په نظر کښې مه نیسئ! دوطن او مملکت صادق خدمتگاران له دروغجنو او مظاهره کوونکو نه بېل کړئ او خلک وپېژنئ!

د کوم ځای دی؟

یو کور یې دلته دی بل په کابل کښې، بل په یو بل ځای کښې.

څه ځمکه په کوهدامان کښې لري، څه په بغلان کښې څه په یوبل ځای کښې.

نغدې روپۍ یې په رشوتو نو دلته پیدا کړی مگر څه ورباندې نور بانکونه کوي په یوبل ځای کښې.

ته ووايه چې دا د کوم ځای دی؟

مینه یې له دې خلکو سره نشته او د نورو ملکونو خلک ورته ډیر گران دي.

ددې وطن له شعر او موسیقۍ نه خوند نه اخلي او د خارجي موزیک په صفت مېرې نه. موږ ته په نفوت او نفرت گوري

او د پردیو مستخدمینو په مقابل کښې ډېره تواضع کوي. ته ووايه چې دا د کوم ځای دی؟

دی د هېڅ ځای نه دی ځکه چې هر ځای دده دی اوسړی ورته هر ځایي، ویلی شي.

هو! دا هغه مرغان دي چې څلور فصلونه په څلور ממکلتونو کښې تیروي او وطن نه لري، وطن نه پېژني، دیوه وطن په

هوا کښې نه الوزي او دوطن سړې او تو دې نشي تیرولی. دا هغه عیاشان دي چې بې له عیش او راحت نه نور څه نه

پېژني او له وطن سره هېڅ مینه او علاقه نه لري.

موږ هغه کسان ددې وطن بللی شو چې دوطن په کابو او بوټو سر ورکوي او په سختو ورځو کښې دوطن په کار پري که

څه هم پوله او پټی نه لري او په زړو کوډلو او جونگرو کښې اوسي.

هو! زما په عقیده دا وطن د هغه چا نه دی چې د ډیرو ځمکوقبالې یې اخستي دي بلکه د هغه چا دی چې د وطن مینه

یې په زړه کښې ده او له وطن سره علاقه لري.

کوم یو ښه دی؟

یو دی چې په خبرو ډیر ښه پوهیږي د هر مطلب لپاره ډیر ښه پیرایه او ښه دلایل پیدا کولی شي، د خپل منطق په زور هر څوک تیرباسی او له ډیره عقله وینسته چې.

ساحر نه دی مگر یوشی په بل راز ښودلی شي او د خلکو په اذهانو او نظرونو هر راز لوبې کوي. عملاً هیڅ نه کوي مگر په خوله هر څه کوي او هر کار ځانته منسوبوي.

بل هغه دی چې ډیرې خبرې او مبالغې نشي کولی، د ځان ښودلو او ځان ستایلو اقتدار نه لري په هره خبره کې چې لکه د شرومبو مچ نه لویږي، دهرچا توجه ځانته نشي جلبولی په مجلسونو کې په وچ زور ځانته دخبرو موقع نه پیدا کوي او په پټه خوله کار کوي په دماغ کې یې ښه ښه فکرونه او په زړه کې یې د وطن اوقام مینه ډیره ده مگر په خوله څه نه وایي او خپل صفتونه نشي کولی.

ته ووايه! چې کوم یو ښه دی؟

زه خو وایم چې دی ښه دی مگر د هغه قدر کيږي او دده نه کيږي.

هغه پیژنو اودانه، د هغه ساحرانه کلمات راباندې اثر کوي او دده صفایې او معنوي فضیلت رانه پټ دی. هو! مونږ په خبرو غولېږو او حقایق نشولیدلی.

موږ باید دانقیصه رفع کړو او خپل احساس او ادراک علاج وکړو.

موږ په غورو اوږو او په سترگو څه نه وینو ځکه کارونه خراب او خبرې ښې دي.

وښیه څو ل دی؟

اصلي نوم یې نشم اخستلی مگر رسمي نوم یې مامور صاحب دی.

په کار نه پوهیږي مگر په خوشامدو او چاپلوسی ډیر ښه پوهیږي.

دلویو او معتبرینو په مخ کې د حاضر باش او خانه سامان کار کوي مگر د خورانو او غریبانو سلام هم نه اخلي.

سواد نه لري، مکتب یې نه دی لوستی، مدرسه یې نه ده لیدلې، اخبار او کتاب نشي لوستلی مگر ماموریت کولی او ساتلی شي.

په درباري اوضاعو کې دټولو استاد دی مگر انسانیت اوسړیتوب یې هیڅ نه ده زده، مکتوب نشي لوستلی مگر شطرنج کولی شي.

لیاقت نه لري مگر ډوډی لري.

دخدای طاعت ته یې ملاماته ده مگر دامرانو په اطاعت کې اول نمبر اخلي.

دنیا یې ډیره ده مگر همت یې کم دی.

تنخوا یې لږه ده او جایداد یې ډیر دی.

مسافر او فقیر ته یوه سوې مړی نه ورکوي مگر مېلمنوته هره شپه چرکان حلالوي.

غل نه دی مگر له غلوسره سمه نیمه برخه لري. ساحر نه دی مگر په یو څو خبرو لوی خلک رانده او کاڼه کړي.

وښیه! څوک دی؟

رشوت خوره! ته راپه ياد شوې

چاووېل: ټنډيري مگر مړېږي نه، ماته سمد لاسه ته راپه ياد شوې.
 بل وويل: گېډه خوېې مړه ده مگر سترگې يې وړي دي، بيا ته راپه ياد شوې.
 يوه وويل: قصاب نه دی مگر ډير خلک يې بې تيغه حلال کړي دي، دلته هم ته راپه ياد شوې.
 هغه بل وويل: منکولې او پنجې يې دليوانو نه دي او خونخواردی دا خل هم ته راپه ياد شوې.
 بې گناه خلک مې په زندان کې ولیدل، ته راپه ياد شوې.
 هغه ورځ چا پوښتنه وکړه چې په غلو زهير، دمجرمينو طرفدار، د مظلومانو دښمن، د ناحقې ملگری، د قاتلاتو حامی څوک دی؟
 ماته ته راپه ياد شوې.

سياست

وايه يوڅه کوه بل څه.
 له بل نه پوښتنه کوه! پخپله هيڅ مه وايه!
 په شپه کېږي د لمر وړانگې ښه! په ورځ کېږي د تورتم ښې.
 که خبروې خان نا خبره کړه! که خبر نه وې د با خبرۍ مظاهره کوه!
 شکره لکه مرچ خوره. مرچ لکه شکره.

خلک څه وايي؟

يو وايي په دوايرو کېږي بې پيسو د چاکارنه کېږي، بل وايي دخان اوملک رسوخ او اعتبار ورځ په ورځ زياتېږي او ضعيفانوته پنځې تېرې کېږي.
 څوک وايي دلته نوی نهضت او فعاليت نشته، ځينې وايي صحيح اشخاص او د فکر خاوندان نشته.
 شاعر وايي: نشاط او طراوت، ذوق او سرور، احساسات او جذبات نشته.
 ملا وايي: د جلال آباد په نوي ښار کېږي مسجد او د اذان غږ نشته.
 رجب خان وايي: د جلال آباد نوی ښار جوړنشو او زور ښار په لوی لاس وران شو.
 دنوي ښار نقشه لکه د سيد جمال الدين قبر، ياد قرغې بند هيڅ نه جوړېږي او هيڅوک نشي پوهيدلی چې د ښار مخه کومې خواته ده او څنگه يا کله جوړېږي.
 حميدوايي:

چې دې نکرپه نيکونک ونام لور په دوه چومه دې د ختومشه بام لور

بل ځای وايي:

د ریا په حق پرستو پورې خاندې په هر دم د برهمن بت پرستي

یونس وايي:

بنديگي چې د ریا کوي یونسه! دهنه ږیره خيسته ده نايي غواړي

ښه لباس کې څه دخداى بنديگي نشي؟ چې جامه دې د ریا واغوسته برگه

عليخان وايي:

ژوبل زړه به دې روغ نکړي عليخانه! پسې مه ځه جراحتان دي طبيب نشته

د بڼل په کتاب څه شی علم بويه هرصاحف په ملايانو حساب نه دی

پير محمد وايي:

داد فرياد مې تر فلک نه رسېږي دپتنگ په دود وريټېرم خموش ځکه

شیدا وايي:

چې لیده پکې اثر د الم نشي څه حاصل لکه شبنم له چشم تره

څوک وايي؟؟

څوک وايي چې کور بار ترمزله نه رسېږي او د دروغو منزل لنډ دی.

د دروغو منزل خو تراخه پورې دی او کاږه بارونه ترهماغه وخته مزله ته رسېږي.

څوک وايي چې بد گرزې بد پرزې.

که دا خبره رښتیا وای اوس خو به یوسړی روغ نه و پاته.

څوک وايي چې د دروغجن مخ توردی. ماخو ډیر دروغجن ولیدل چې مخونه یې تک سپین دي.

څوک وايي چې د شیطانانو دې کور وران شي.

څوک وايي چې د غله په غره کېږي ځای نشته.

رادی شي ودې گوري چې ښارونه بازارونه ترې نه دي ډک؟

څوک وايي چې غل نه یې له پاچا مه ډارېږه!

ایا دناحقې له شاهدانو نه ویره نه ده په کار؟

څوک وايي چې په تشو خبروکار نه کیږي؟ دلته خو په خبرو هرڅه کیږي او بې خبرو هیڅ نه کیږي.

څوک وايي چې د غله په ږیره خلی وي ډیر غله شته چې بیخې ږیره نه لري.

څوک وايي چې ډیر وایې لږ ترې خپري، ما خو ولیدل چې هیڅ ترې نه خپري.

څه وکړو؟؟

موږ ډیر کارونه لرو او زموږ وظایف ډیر سنگین دي.

هرڅه چې کوو هیڅ نه کیږي او هیڅ نشو کولی.

داولې؟

داځکه چې: کار په سړیو کیږي او موږ ډیر د کار سړي نه لرو.

څوک چې لږ غوندې سم اوصحیح کار کولی شي خلک یې نه خوښوي او ناکامه کوي یې.

هغه چې د خلکو خوښ وي هغه یې د خلکو له مراعاتونو نور هیڅ نه کوي او د خلکو د خوشحالی د پاره هر څه کوي.

دڅنگه خلکو مراعات او خوشحالي؟

دهنو خلکو چې پخپل خبروشرهیڅ نه پوهیږي.

ژړنده او جمایت نه پیژني.

لکه ګډې او اوزې په قصاب او شپون پسې یو راز مندې وهي.

دوه ملکان یې یو د بل سیوری په ډانکو نو وهي.

ددوه خانانو خوسي یې یو ځای نه څري.

ددوه پیرانو مړیدان یې یوله بل سره د خدای لپاره دښمني کوي.

دوه ملایان یې یو په بل پسې مونځ نه کوي.

دوه تېرونه یو په بل پسې نه ځي.

اجتماعي شعور او احساس په کښې نشته.

له حق او حقیقت، انصاف او عدالت سره مینه نه لري.

ښه نو موږ څه وکړو؟

موږ باید یو څو تنه د کارسړي پیدا کړو.

چې هم کارو کړي، هم په کار پوه وي، هم د کار کولو صحیح طریقه ورمعلومه وي.

ځینې کسان وایي په یوڅو کلانو نه پسرلی کیږي، په یوه مملکت کښې څو تنه هیڅ نشي کولی، څو تنه به کوم ځای ته

ورسیږي، ترڅو ټول ښه نه شي کارونه نه ښه کیږي.

په دغسې خبرو ساده ګان ډیر ژر غولېږي او هغه کسان چې انسان ته یوازې د جسمانیته له ځوانه کوري بلکې تدبیر، فکر

او د ادراک قوت ته کوري هغه پوهیږي چې یو سم او صحیح انسان د یوې سمې او صحیح نقشې او صحیح پروګرام په

طرح کولوپه دنیا کښې لوی لوی کارونه کوي او ډیر خلک په سمه لاره د عالي مقصد په لورې روانولی او بیولی شي.

ددغه شان څو تنو سړو له لاسه ډیر ډیر کارونه کیږي او دغسې اشخاص هرځای ته رسیدلی شي.

په دغسې یو ګل باندې سل پسرلیه جوړیږي مګر په څو پسرلیو کښې موږ دغه شان څو کلونه نشو پیدا کولی ځکه چې نه

یې شو پیژندلی.

زه دا نه وایم چې نشته یاپه دې خاورو کښې استعداد محوه شوی دی، بلکې وایم چې باید په دغسې سړو پسې وګرزو

او د وطن غرونه، کلي او کورونه ورپسې ولټوو.

مور نه يو خبر چې زموږ په غرونو كېښې څه راز گنجونه ترخاورو لاندې پټ پراته دي؟ په دې وچه او سپيه بيديا كېښې كوم ځاى د حيات اوبه ترځمكې لاندې غلې شويدي؟ په دغو خوارو او زړو جامو كېښې څه راز انسانان پيدا كيږي؟ په دغو خلكو كېښې چه زموږ نظر اوتوجه نه جلبوي څه فكونه او څه ارزوگانې موجودې دي. كه موږ په دې پوه شوچې:

ديوسف خيرو جامو كېښې څه گنده ښه لباس كېښې چې گناه كړي زليخاده

راځئ، خيرې كړو داسې جامې رگينې پكې وگورو خيرې ډيرې ننگينې

نو هله به داشخاصو حقيقت او ماهيت ته ورسېږو او زموږ انتخاب به دلباس او څو خوږو خبرو له مخې نه وي بلكې دمعنې او حقيقي هویت له حيثه به وي.

موږ بايد هرچاته په ځير ځير وگورو او په خلكو كېښې سترگې وغړو.

سترگې غړول ياكل دانه دي لكه چې اوس هم ځينې دجاه و جلال خاوندان نورو ته په حقارت كوري.

ډير خلك شته چه د چا تر ريرې لاندې يې كلونه تير كړي مگر ليدلى يې ندى.

ډير خلك وايي او زه هم واييم چې دكارسړى نشته ځكه كارو نه خراب دي.

دا خبره له لويونه نيولى، تروروپورې هريوكوي مگر سوال دادى چې چيرته؟ او په كوم ځاى كېښې؟ په يوه كورنۍ او

يو ښار كېښې نشته؟ كه په وطن او هيواد كېښې. كه چيرې دكلي او كور خبره وي نوكله كله خو په يوه كاله كېښې د څښلو

اوبه هم نه وي مگر په بل ځاى كېښې سيند بهيري او په ځينو كورونو كېښې ويالې روانې وي.

كه په وطن و مملكت كېښې يې لټوو نو په گوشته كېښې هم ځوانان شته او لعل پوره خو په ميړو پوره ده.

ووېرېزئ او مه وېرېزئ!

كه په زړه كېښې فساد او خيانت نه لرئ! كه صحيح نيت اوښې ارزوگانې درسره وي، كه د حق او حقيقت په قوت عقیده لرئ.

له حق وېلو او حقيقت ښكاره كولو مه وېرېږئ او په حقاني جرئت نا حقه ظلمونه او داو هامو بوتان مات كړئ!

په هرځاى او هر چا كېښې چې خيانتونه او فسادونه، ظلمونه او بد كارونه، ریا او تزوير، بې كفايتي او نالايقي وينئ ورسره

جهاد وكړئ او په هر مورد كېښې خپل صحيح او انتقادي نظريات ښكاره كړئ!

له هيچا مه وېرېږئ او هيڅكله سترگې مه پټوئ!

که د خپل شخصي اونفسي اغراضو لپاره کار کوئ!

که د وطن اومملکت په نامه خلک غولئ!

که په زړه کښې ټکي او برگي لرئ!

نو ددې عصر له بصیرت نه وویړئ اوپوه شئ چې کاره بارونه ترمزله نه رسیږي او بې اساسه عمارتونه ډیر ژر نړیږي.

که یو آمر په تاسې باندې سترگې سرې کړي او له قانون اوعدالت نه خلاف امرونه کوي، که یو خان اوملک په خپل زور

او قوت تاسې نه بیخایه لحاظونه او مراعاتانونه غواړي که څوک لوړو مقاماتو ته لاره لري او په تاسې د سفارش خطونه

راوړي مه ویریږئ او په حق ټینګ ودریږئ.

که تاسې خیانت ته اقدام کوئ یا دنفس دشيطان لپاره حق باطلوئ که هر څومره موافقتونه درسره وي او قوي لاسونه

درسره شریک وي، که ټول عمر مویوه اوبل ته تملقونه کړی وي نو د سبا ورځې له باز خواست نه وویړئ!

هو! د مظلومانو او بې وزلو له فریاد نه وویړئ!

هغه کسان چې تاسې خپلو معايبوته ملتفت کوي اوستاسې نقایص درنښي له هغوی نه مه ویریږئ! مکرله هغو متملقینو نه

وډارشئ چې ستاسې خیانت ستایي اوستاسې په سترگو پردې غوړوي.

چا چې په مملکتې دواړو کښې لکه دشړکتو امران یوازې په پیسو کومه رتبه پیدا کړیده یا یې په خوشامدو او تملقو نو

ځان یوه حدته رسولی وي او وظیفه نه پیژني بلکې اشخاص او درباریان پیژني، هغه بایدله خپل آینده سر نوشت

څخه وویړي.

هغه کسان چې خدای پیژني او له وطن او ملت سره علاقمند وي دمملکت له تخت وتاج او له خپل اولوالامر او پادشاه

سره رښتینۍ مینه او علاقه لري د حق او عدالت له مقتضا سره سم د خدای دپاره کار کوي نو:

(لاخوف علیهم ولا هم یحزنون).

استان ویل!

استاذ مور ته درس راکاوه او مور یې ډیرښه پوه کولو.

دده په تعلیمونو، اجتماعي شعور او احساس ډیر قوي کیده او په مغزو کښې بیداري پیدا کیدله ده مور ته د حساب او

محاسبې اصول هم ښودل او ویل یې تاسو باید هر وخت له ځانه سره حساب وکړئ او حسابي خلک اوسئ!

یوه ورځ یې د حساب په درس کښې موږ ته ویل:

که یو عدد له بل عدد سره داسې یو ځای کړو چې یو پاس او بل لاندې وي لکه 2 نو څلور (۴) ترېنه جوړیږي او دیوه وجود په بل کښې محوه کیږي او استقلال یې ورکيږي.

مگر که دواړه څنګ په څنګ یو ځای کړو لکه (22) نو دوه ویش وړځنې جوړیږي او دوه شل کیږي د دواړو عددونو شکلونه اوصورتونه هم په خپل حال پاته کیږي.

ځکه چې په دې صورت کښې دملکرتیا، اتفاق او ورورولۍ راز پټ دی او په هغه بل صورت کښې تفوق تسلط او محوه کول مضمردی.

ده ویل که داتفاق او ملکرتیا په صورت یوتن په ځان پسې بل روان کړی شي نو قدر او مقدار یې ډیر زیاتیږي او مرتبه یې لوړیږي.

(یعنی له احادو نه عشراتو، ماتو او الوفو..... ته خبره رسیږي). که یو د بل په اوږو سپریږي او بل د بل په اوږو نو که پنځه تنه وي یعنې پنځه الفونه یو د بل په سر د پاسه کیږدو هماغه پنځه وړځنې جوړیږي او شکل و صورت یې هم محوه کیږي زموږ استاد موږ ته په حساب او ریاضي کښې هم داجتماعیاتو او سیاسیاتو د فلسفې درسونه راکول او مونږ یې پوه کولو چې باید یو له بل سره داسې یو ځای شو چې دتنازع..... په میدان کښې څنګ په څنګ ودیږو او څوک د چاپه سر باندې پسې کښیږدي، یو د بل استقلال سلب نه کړي دلاندې کولو او محوه کولو غرض په کښې نه وي بلکې یو د بل درجه او مرتبه لوړه کړي.

ده ویل: موږ به یو مخکې کوو او مشرکوو به یې مکیږو د بل په سر نه سوړیږو او د بل دتیتولو چم به نه کوو.

زموږ استاد دا هم ویل:

که مونږ دوه مساوي عدونه لکه $(1-1)$ ، $(2-2)$ ، $(3-3)$ هریو له بل نه وړاندې وروسته کړو نتیجه یې یوه ده مگر په دوه متفاوتو عدونو کښې تقدیم و تاخیر ډیر فاحش فرق راوړي او په مقدار کښې ډیر تفاوت راځي.

که موږ یو او نه یو ځای کوو او داسې یې لیکو (1^9) نولس کیږي مگر شل کیږي نه که هم دغه دوه عدونه داسې ولیکل شي (91) خبره سلوته نږدې کیږي او ډیر زیادت په کښې راځي.

همدغه سبب دی چې په پوهو جوامعو کښې هغه څوک دمخه کیږي چې قدر او مقداری یې له هغه بل نه زیات وي او دده په مخکې توب باندې دجامعې قدر او قیمت ډیر لوړیږي.

موږ بايد په دې سرپوه شو او د هر چا استعداد، معيار، مبلغ او مقدارته وگورو.

عجيب انسان

ږوند نه دی مگر خپل عیبونه نه ویني.

کوڼ نه دی مگر خپله اوري اود بل نه.

زړه لري زړه سوی نه لري.

خپله لږه پوهه ورته ډیره ښکاري د بل ډیر علم ورته لږ معلومیږي.

دبل لږ مال ډیر په ضرورځي او خپل ډیر مالونه ورته لږ ښکاره کیږي.

ددې لپاره چې خلک ورته لاس په نامه ودریږي، خلکوته لاس په نامه درېږي.

دفرعونیت لپاره غلامي قبلوي او د عزت لپاره ذلت ته غاړه ږدي.

دین په دنیا خرڅوي اودنیا په پوڅو اعتباراتو پلوري.

لکۍ نه لري او خلک ورته بې لکۍ نه وایي.

څلورپښې نه لري او په څلورو روان دی.

آس نه دی مگر خلک په لغتو وهي.

ښکر نه لري مگر سرتمبه دی.

له عقله پیاده وی مگر هیڅکله پلی نه کړزي اوپه موټر کښې هم د خپل جهل په خره سپور وي.

ته به وایې: دا څوک دی؟ زه وایم: بې پوهې زورور.

خان لالا

خان لالا هیڅکله بې نوکرو او سړیو نه کړزي.

دی هیچا یوازې نه دی لیدلی.

پخپل صفت هر څوک خوشحاليږي مگر دی بې له خپلو اوصافو بله خبره نشي اورېدلی.

که بل څوک دده صفتونه بيان نکړي دی پخپله خپل صفت په ښه شان کولی شي اولکه سپايي پخپله ځان ستايي.

خان لا ل بخشونه هم کوي او په کال کېنې په زرهارو روپۍ. نقداو جنس يوه او بل ته ورکوي مگر خوار او غريب ته سوي مړۍ هم نه ورکوي.

حاکم او علاقه دار، مدير او مامور، خان او ملک ته سل قسمه طعامونه تياروي مگر مسافر، کونډې او يتيم ته يوسکرک هم نشي ورکولی.

که تاسې خان لا خوشحالي نو قلم او کاغذ راواخلي او دده بخشونه حساب کړئ يايې خرڅ يو په لسه زيات وښيئ مثلاً دده په مخکې ووايئ چې د خان په کور کېنې يو کورکمند د کال څلويښت منه لکيري او دغوريو خويي هيڅ حساب نشه.

خان لا نور صفتونه هيڅ نه پيژني، پام کوي چې د فضل و لياقت خبرې دده په مخکې ونه کړي، او دا اجتماعي خدماتو يا اخلاقي فضايو نوم په خوله وانخلي، تاسې به د خانانو په خوي او بوي بلدنه ياست مگر ماله رجب خان سره ډير صحبتونه کړي او دوي ډير ښه پيژنم.

ماځينې داسې خانان هم ليدلي دي چې له خوارۍ ژرنده ساتي او له کبره مزه اخلي.

رشوتونه

رسمي رشوت: هغه رشوت چې حاکمان، ماموران، قاضيان او منصبداران يې اخلي.

غير رسمي: هغه چې خان، ملک، ناظر او نورو ته ورکول کيږي.

معنوي رشوت: تملق مخامخ صفتونه دعاگانې او داسې نور.

د پاک نفسو رشوت: دايکه، د حقوقو پيسې، خدمتونه، مېلمستيا.

د ظالمانو رشوت: هغه رشوت چې حق باطلوي او باطل حق کوي.

دهونښارانو رشوت: چې کار له حق او اصولو سره سم وکړي او رشوت په کېنې واخلي.

افراطي رشوت: چې د بانکونو داسهامو اخستلو لپاره وي.

غير افراطي: چې د نس مړولو او تن پټولو لپاره وي.

د ریاکارانو رشوت: لږشۍ ردول او په مجلسونو کېنې يادول او په ډيرو باندې غلي کيدل.

د فاسقانو رشوت: پيمخي.

داحمقانو رشوت: د رشوت په طمع او امید له حق اوقانون نه تیریدل.

دمحطاطو رشوت: د یوه اوبل لحاظونه او مراعاتونه.

د متملقینو منطق

یوه پاچا له چانه پوښتنه وکړه چې زما په ورغوو باندې ولې وپښته نشته.

هغه وویل ځکه چې پاچا پخپلو لاسونو باندې په لپولو روږی خلکوته ورکوي او ورغوي یې سولپري.

پاچا وویل چې دنورو خلکو ورغوي خو هم ماغوندي دي.

هغه وویل: هغوی هم پخپلو لپو ستاله لپو څه اخلي او ورغوي یې سولپري.

پاچا بیا وویل: هغه چې زه هېڅ نه ورکوم د هغوی ورغوي هم دغه شان دي.

هغه په جواب کښې وویل: هغوی چې ستا پخششونه د نورو په حق کښې ویني نوله ډیر حسرت او ارمانه خپل ورغوي سولوي او افسوسونه کوي.

د ښځو ډار

یوه وویل: زه له خپلې ښځې دومره وریرم چې هر څه وایي هغه کوم.

بل وویل: زه یې له ویلو هم د هغې په رضا کارکوم.

دریم غبرک چې زه هېڅکله یې له څه تحفې اوسوغاته کورته نشم تللی.

څلورم وویل: ماله ډاره بیخې ښځه نه ده کړې.

مور په هر چاپسې نه ځو

یوملگری په لاره کښې مخکې شو.

بل ورته وویل: مور پښتانه یو په چاپسې نه ځو او څوک نه پریردو چې له مور نه دمخه شي.

هغه وویل: رښتیا چې تاسې تل په خروپسې ځې او خره مو په مخکې وي یا د اسونو په مخکې منډې وهی او په سړو پسې هېڅکله نه ځی.

په خروکښې هم الفت شته

له يوه ليکونکي سره چې تخلص يې الفت و خوتنه ملګري ولاړو.
 خوتنه خړه په لاره تيريدل چې وربوزونه يې يوله بله نږدې کړي و او خټونه يې کړول.
 يوه غږ کړ چې په خروکښې هم الفت شته.
 الفت سمد لاسه وويل:
 هو! لکه زه چې په تاسې کښې يم.

درجې خان دعوتنامه

ښاغلی.....!

له ډيرې مودې مې دا سودا وه چې يوه شپه تاسې ميلمانه کړم مګر جرئت مې نشو کولی ځکه چې اوږه ډيرګران دي.
 نن سهار ستاسې طالع بيدارې وې چې دحاتم طايي کتاب لاس ته راغی او تر تائير لاندې راغلم. په همدغه وخت کښې
 دامشهوربيت هم راپه يادشو:

مهمان روزي بخود مياورد پس ګناه ميزبان رامی برد
 نومې له ځان سره فيصله وکړه چې دگل کرم وخت هم دی او دپنج کتاب ملاصاحب هم ويلي دي:
 کرم مایه شاد مانی بود کرم حاصل زنده ګانی بود
 نوراشه! په يوه دانه گل کرم به جناب قاضي صاحب او دوه نورملګري خوشحاله کړي او ضمناً به دخپل جود او سخا
 يوه دوه ناحقې شاهدان هم دقاضي په مخکې تيرکړي. نوای ګرانو ورونو ګرانو ملګرو!
 (توکل په خدای) بيګاته زما ځای ته راشئ!
 مګرګوري! خدای پاک فرمايلي دي: (کلواواشربوا ولا تسرفوا).
 نو تاسې هم بې امري مه کوئ! ځکه چې دهوبنيارانو متل دی: (نیم نان راحت جان).
 بله دا چې: طمع رانبايد که چندان کنی که صاحب کرم راپيشمان کنی
 (لاهور رجب)

نتیجه یعنی څه؟

رجب خان: دامامورين او ميرزاين چې نتیجه نتیجه وايي ددې څه معنی اونتيجه څه شي ته وايي:

عجب خان: لکه له شودو نه چې څوک پیروی ټول کړي باله مستو نه کوچ وباسي نتیجه هم دغه شان شی دی. کوم مامور چې دیوې فقرې تحقیق او تفتیش ته مقرر شي او له خلکو سره دومره سوال او جواب وکړي چې مقصد اومدعا ورکه شي نو بیا چې له هغو پانوه نه مطلب راباسي نتیجه ورته وایي:

رجب خان: ښه دې پوه کړم، هغه ورځ چې زموږ کلي کښې مړی شوی و او حاکم صاحب له میرزایانو سره راغی قاتلان خو تبتیدلي و مکر دوی دا نور خلک له سوال و جواب لاندې ونيول او یو سوال به یې خوڅو ځله کاوه. زه حبران یم چې ولې دوی یوه خبره دومره شارپې او خلک په توراو سپین اړوي اوس پوه شم چې دوی کوچ ورځنې ایستل او پیسې یې پکې اخستلي نو هرکله چې نتیجه اویسې لاس ته ورغلې بیا څوک په مړي پسې ونه ګرزیدل اونه یې چاپوښتنه وکړه.

ښه دمیرزایانو په نتیجه خو دې پوه کړم اوس یو ځونورې نتیجه یې هم راوښیه.

عجب خان: نتیجه په هر ځای کښې فرق کوي ځکه وایم چې زموږ په ملک کښې:

دعلم نتیجه: امامتي کول او خیراتونه خوړل.

دماموریت نتیجه: رشوتونه اخستل.

دمال او ثروت نتیجه: سودکول.

دهوښیاری نتیجه: چل اوفریب.

دناپوهی نتیجه: شرارتونه او فسادونه.

دنادارای نتیجه: غلا او ناحقه دعوی.

د قوت نتیجه: ظلم او تعدی.

دپاکنفسی نتیجه: فقر او قرضداري.

دچالاکی نتیجه: معتبري.

د چاپلوسی نتیجه: دآمرینو خوشحالي.

انسان یعنی څه

رجب خان خوبه تاسې پیژنئ چې وظیفې یې نه دي خوړلي مګر ملا شوی دی، د ادبیاتو په فاکولته کښې یې څه نه دي لوستي خومقالې لیکلي اوشعرونه ویلي شي.

داستدلال قوت یې هم بدنه دی او په فیلولو جی کښې لاس څه چې پښې هم لري، څنګه چې د ده خبرې عجیبې غریبې دي هغسې یې دلایل هم دي.

هغه ورځ چا ورنه پوښتنه وکړه چې انسان یعنی څه ؟

ده وویل:

منطقیان ورته حیوان ناطق وایي یعنی هغه حیوان چې خبرې کوي.

شاعران وایي:

په ناطق حیوان تعریف چې دانسان کړي

په خبرو غولیدلي هلکان دي

سړی نه دی چې یې کار دسړونه وي

په خبرو که هر څومره بڼه پوهیږي

ډاروین وایي: انسان دپرزوی یا لمسی دی.

مگر زه بې له خان صاحب بل چا ته انسان نشم ویلی ځکه چې پاک خدای انسان ته ظلم او جهول ویلی دی اوله خان نه زیات ظالم او جاهل نه پیدا کړي.

رجب خان د لغوي تحقیق په وخت کښې کله چې پښتو یا فارسي لغتونه عربي ته راکاري نو خان اوخاین له یوې مادې نه مشتق بولي، مگر کوم وخت چې عربي لغتونه پښتوکوي نو بیا وایي چې (انس) یا انسان له (نس) نه ماخوډ دی نو د د هر چا چې نس لوی وي او په پردیو مالونو هم نه مړیږي هغه خان او حضرت انسان دی.

خوشحالی او غم

له خوبه راپاڅیدم، سترگې مې ومښلې، د ډول او سړني اواز مې ترغوره شو.

یوه شپه وروسته سره ډولۍ او لویه ورا رانکاره شوه چې ډیر خلک ورسره خوشحاله روان و.

زه هم له دوی سره ملگری شوم او په دغه خوشحالی کښې مې ځان شریک کړ.

ماغونډې نور هم ډیر خلک له دې ډولۍ سره روان و او په پردی واده کښې یې لاسونه غورځول. څوک چې د دنیا په

خوشحالیکښې مطالعه لري هغه به ماته هیڅ تعجب ونه کړي.

که موږ د دنیا لویه ورا وکورو نو د خوشحالی ناوې دیوه کورته ورځي مگر وچولۍ د ډیرو غوږیدلۍ وي.

د ډولۍ دننه حال چاته نه وي معلوم، د ډولۍ خاوند په راز راز تصوراتو کښې ورک وي. او نه پوهیږي چې بیگانه به څه

راز بشره ویني؟

دغه مجهوله لیلی او نا معلوم حقیقت په بنایسته حجابونو کښې پټ وي او ټوله ساحري یې په همدغه پټوالي کښې وي.

په دغه حال کې چې د واده خاوند لا د حسن او جمال له مخه پورته نه و اخستی او یوازې د مینې او محبت په کیف مست و خپل ځان یې د سعادت او نېکمرغۍ رڼا ته ډېر نږدې ګاڼه مګر په حقیقت کې همدغه شېبه دی د سعادت په غیر کې چې و او د خوشحالي پلوشو یې شاوخوا رڼا کړې وه.

د دنیا هر راز نیکبختي او هر ډول خوشحالي دانسان په احساس او تصور کې ځای لري، همدغه احساس دی چې د غم شپې او خوشحالي ورځې یوله بله بیلوي.

همدغه سبب دی چې یوشی یوسری خوشحالوي او بل خپه کوي دیوه لپاره غم د بل ښادي شي.

موږ په دغه ګمان چې د خپل یوه ملګري کورته د خوشحالي ډولۍ وروټول خوشحاله و، چا اسونه ځغلول، چا به نښې وپشتلې، ځینو اټونه کول، ځینو ټوکې او مسخرې کولې او په همدغه شان وضعیت ماښام تیاره کلي ته ورسیدلو او ډولۍ دکاله په مخکې ښکته شوه.

ښځې راغلې او د ډولۍ پردې یې جکې کړې مګر بې له دینه چې یوه ښایسته مږه ناوې وويني نور څه په کې نه و.

دغې ښکلې پيغلې دانه غوښتل چې په دغه کاله ننوزي او خپل ګران ملګری په بل چا بدل کړي.

دغه اجباري واده دا مجبوره کړه چې په زهرو ځان ووژني اوله ډولۍ نه جنازه جوړه کړي. د دې حال له لیدو سره سم د ژړا اوازونه پورته شوه او دهر چا په احساس کې بدلون راغی، همدغه وخت مونږ و پوهیدو چې مونږ له یوې جنازې سره خپل تصور او ګمان خوشحاله او په خدا روان کړي وو.

زمونږ ګمان دومره قوي تاثیر درلود چې مړی یې راباندې په ډول او سرنې کورته وور.

زما یوه ملګری وویل: په رښتیا چې خوشحالي څوک په زور او اقتدار یا په ډیرو پیسو کورته نشي راوړلی بلکې د زړو نو موافقت غواړي.

یو بل ملګری (چې ددې واقعي له عکس سره مخامخ شوی و) هغه وویل:

هرکله چې ګمان دومره مؤثر دی څومره به ښه وی چې دا قوت شامدام پاک وساتو او په ښه لاره کې یې صرف کړو.

آرزو

هلته لري دغره په لمن کښې د لمر پلوشو ته څه وځلیدل لکه چې په اسمان کښې ستوري او په زرونو کښې دارزونښکلی مخ ځليري.

زه نه پوهیږم چې دا دسترگو لپاره ځلیدونکی شی څه شی دی؟

دکومې مستې پیغلې دلاس ائینه ده، که دکومې معشوقې دغاړې امېل نه کومه قیمت بها مر غلره لويدلې ده؟
د هغې تجلی پلوشه ده چې په کوه طور کښې یې ځان ښکاره کړی که له کوم کان اومعدن نه کوم ښکلی غمې راوتلی دی؟

دغه شان ډیرفکرونه او گمانونه پېداشول او زه یې په هغه لوري روان کړم زه نه پوهیږم چې په څه شي پسې ځم او څه به په لاس راشي؟

زما تصوراتو او خیالاتو دغه مجهول شی زما په نظرکښې ډیرنایسته کړی و، زه خپل مطلوب ته په ډیر لوړ قیمت قایل وم.

ماله ځانه سره ویل چې په غرونو کښې هرڅه موندل کیږي او په دنیا کښې ځینې داسې غرونه هم شته چې دخدای استازو په کښې رازو نیاز درلود او دخدایي فکر ونو ځانگړه کښې ځنګیدلې ده، دلمر اوسپوړمۍ لمړۍ پلوشي په دوی لویږي اود خدای د رحمت وریځې مدام د دوی په سرکزي.

دغه راز ډیر خیالونه او تصورات راسره ملګري و چې زه هلته ورغلم او خپل مقصده ورسیدم. هغه شی په حقیقت کښې هیڅ شی نه و او د دنیا په بازار کښې یې هیڅ قیمت نه درلوده، زه پوه شوم چې دنیا مور هروخت په همدغسې شیانو غولولي یو او ډیر خوشې شیان یې راته له ورا ځلولي دي.

له مور سره هروخت لوړفکرونه اوستر خیالات ملګري وي، مګر عملاً په دغسې ناوړه او خوشې شیانو پسې روان یو.
هغه څه چې مور له لري وینو اونه یو ور رسیدلي مور ته ډیر نایسته ښکاره کیږي او په لوړ قیمت ورته قایلېږو مګرپس له رسیدلو پوهیږو چې مور په هسې او خوشې شیانو پسې هڅه کوو او په داسې شي پسې ځو چې هیڅ نه په کارېږي هماغه لیلی چې خلک یې په دیدن پسې رنډیږي ځینې نور چې ور رسیدلي دي هغوی یې اوس له کټه غورځوي او هیڅ قدرېې ورسره نشته.

دا لیلی' دانسان هماغه ارزو ده چې مخکې له رسیدلو یو رازوي او وروسته تر رسیدلو بل راز کیږي او دزرونو له کوره ایستل کیږي.

((پای))

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library